

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in ponedeljka ob 5 popoldne.

Uredništvo: Ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadst. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu lista. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo in rokopi si se ne vračajo.

Zadajatelj in odgovorni urednik: Stefan Godina. Lastnik konsorcijski list „Edinosti“. — Tisk tiskarne „Edinosti“, vpisane zadruge z omejenim poročstvom v Trstu, ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20.

Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Naročnina znaša: Za celo leto K 24--
za pol leta 12--
za tri mesece 6--
Za nedeljsko izdajo za celo leto 5/20
za pol leta 2/60

VEČERNA

EDINOST

SVETOVNA VOJNA.

Posamezne številke se prodajajo po 6 vinarjev, zastarele številke po 10 vinarjev.

Oglasi se računajo na milimetre v širini ene kolone

Cene: Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 10 vin
Osmrtice, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov mm po 20 vin
Oglasi v tekstu lista do pet vrst K 5--
vsaka nadaljna vrsta 2--

Mali oglasi po 4 vinarje beseda, najmanj pa 40 vinarjev

Oglase sprejema inšerlatni oddelček „Edinosti“. Naročnina in reklamacije se pošiljajo upravi lista. Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. — Plača in toži se v Trstu.

Uprava in inšerlatni oddelček se nahajata v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20. — Poštahranilnični račun št. 841.652.

Položaj na severnem bojišču.

DUNAJ, 8. (Cenzurirano). Današnje poročilo generalnega štaba prinaša razveseljive vesti. Že iz zadnjih poročil o novih bojih v srednji Poljski se je dalo sklepati, da je inicijativa izšla od nas. Danes smo prejeli uradno potrdilo o uspešnih napadih naših čet.

Tudi ob Biali je napredoval naš napad. Tamkaj smo pred časom pridobili tal. vz. hodno od Grybowega. Danes se poroča o zavzetju nekega dela ruske fronte poleg Gorlic.

V Vzhodnih Beskidih in Karpatskem lesu napadajo Rusi. V dobro urejenih postojankah so naše hrabre čete izvršile nanogostevila, z velikimi masami izvršene sovražne naskoke. Sovražnik je izgubil poleg številnih mrtvih še nad 1700 mož ujetnikov. Generalni štab govori o uničevalnih sovražnikovih izgubah. Brez dvoma se je po silajni zavrnitvi teh naskokov bistveno zmanjšala akcijska sila Rusov.

V južnozhodni Galiciji je bil zavzeta velik sovražni kavalerski oddelek, ki je skušal obkrožiti eno naših kril, in sicer ob težkih izgubah napadalec.

Splošno moremo sedanjí položaj označiti kot popolnoma zadovoljiv.

Ko se zboljša vreme, bodo tudi bojne razmere zopet ugodnejše. — Taxespost.

780.000 vojni ujetnikov v Nemčiji.

BEROLIN, 8. (Cenz.) Ko je proračunski odsek pruskega deželnega zbora posejil ujetniški tabor v Döberitzu, so povedali poslanecem, da je v nemških ujetniških taborih dosedaj interniranih 780.000 mož. Ob koncu leta 1914 je bilo števil v Nemčiji se nahajajo.ih in interniranih ujetnikov, brez civilnih ujetnikov, znašalo 8138 častnikov in 577.875 mož.

Za prihodnje zasedanje nemškega državnega zbora.

BEROLIN, 8. (Kor.) Wolfiova pisarna poroča: Zvečer se je vršil v palači državnega kancelarja pogovor med zastopniki državne vlade in predstojniki državnoborskih frakcij, o stvarih, ki naj se rešijo v prihodnjem zasedanju državnega zbora in o načina, kako naj se jih reši.

Za rusko ozemlje, zasedeno po Nemcih, nemški denar kot plačilno sredstvo.

BEROLIN, 8. (Kor.) Wolfiova pisarna javlja: Vrtni poveljnik na Vzhodu je za vse, po nemških četah zasedeno rusko ozemlje, določil nemški denar kot plačilno sredstvo z nasilnim kurzom 100 mark za 60 rubljev.

Ruski glas o bojih v Kavkazu.

PETR GRAD, 8. (Kor.) Poročevalec „Rječ“ poroča svojemu listu: V bojih v Kavkazu kažejo Turki presenetljivo vztraj, in neustrašen pogum. Turke podpira tudi toj. grafični položaj, ki ga izvrstno iz abljajo. Posebno odlično se bojujejo carigradske čete. Poročevalec pripoveduje o nekem malem oddelku turških čet, ki ni pred pretežno rusko silo niti bežal, niti se udil, marveč je do zadnjega trenutka vztrajal v boju na bodala in je bil slednjič pokončan, da-si je imel prilike, da bi bil mogel zapustiti pozicijo.

Pomanjkanje kuriva v Moskvi.

MOSKVA, 8. (K.) Predstojnik komiteja Moskovskega rajona za uravnavanje transportov čet v masah javlja se n. brzojavno, da dónska krnica ne more, radi pomanjkanja vozov in radi transportnih težav, preskrbeti trga z njno zahtevanim ogeljem. Nujno treba torej priporočiti, da se vsi privatni odjemalci moskovskega rajona n. mudoma preskrbe z vsemi kurilnimi materijali, kakor nati in soto.

Draginja v Petrogradu.

PETROGRAD, 8. (Kor.) Tu vlada občutna draginja vseh žil, posebno mesa, masla, ržene moke in cvs.

Neznana poškodovana vojna ladja.

BERLIN, 8. (Kor.) Listi objavljajo poročilo „Hamburger Fremdenblatt“, glasom katerega je danes v Rotterdam došli parnik „Rotterdam“ naznanil, da ste dve ladji vlačilki peljali neko vojno ladjo, ki je bila težko poškodovana v Firth of Forth. Imena ni bilo mogoče konstatirati.

Vojna Turčije proti tropsorazumu. Boj za Dardanele.

CARIGRAD, 8. (Kor.) Vice - generalisim in vojni minister Enver paša je inspiriral včeraj Dardanele in je izrazil svoje zadovoljstvo na živahni obrambi Dardanel. Obiskal je kakih 50 ranjencev, naslovil na nje pohvalnih besed, izstali pa naredniku Mehmedu, ter jim je izročil po sultanu, podeljena jim odlikovanja. Odgovori vojakov so pričali o njihovem kljubovalnem pogumu in zaničevanju angleških čet. Vsi so navdahnjeni po želji, da bi zopet šli v boj proti sovražniku.

Demisija portugalskega finančnega ministra.

LIZBONA, 8. (Kor.) Finančni minister Gailhards je demisioniral.

Parni mlin zgorel.

BEKES CSABA, 7. (Ogrska brzojavna korespondenčna pisarna.) Tukajšnji parni mlin Bekes Czabaska Martin Rosenthalove delniške družbe je danes zgorel.

Eksplodizija.

DUNAJ, 8. (Kor.) V dunajski livarni cina se je zgodila danes zjutraj eksplozija nekega šrapnela, ki je povzročil veliko nesrečo. Neki kleparski mojster v Pottendorfu je prinesel več različnih kovinastih odpadkov, med katerimi se je nahajal tudi en šrapnel. Ko je vrzel klepar ta šrapnel z drugo kovino skupno na tehtnico, je nastala strahovita eksplozija. Vsa okna delavnice so bila razbita. Od treh oseb, ki so se nahajale v delavnici, je bila ena ubita, obe drugi, lastnica livarne in klepar pa težko ranjena. Kleparski mojster je izjavil, da je dobil šrapnel, najbrže ruskega izvora, od nekega kleparskega mojstra v Pottendorfu, prinesel pa ga je najbrže kak vojak z bojišča.

Žitni trg.

DUNAJ, 8. (Kor.) Na današnjem trgu ni bilo skoraj nobene kupčije, zato ni bilo niti nobene tendence niti premembe cen. Vreme: mrzlo in oblačno.

V velikem gospodarskem okviru.

Sobotna osiješka „Hrvatska Obrana“ je z ozirom na predavanje nekega Nemca, Damaschkeja, ki ga imel v Osijeku, priobčila na uvodnem mestu, pod naslovom »U velikom gospodarskem okviru«, članek, ki naj ga podamo tudi našim čitateljem, da vidijo, kako mnenje vlada med Hrvati glede naše skupne bodočnosti. Članek pravi:

Od Hamburga do Bagdada, od ustja Visle pa do reke Nila — to je ogromno gospodarsko področje, ki naj po sedanjí vojni pripade nemškemu narodu kot to. rišče za plemensko ekspanzijo in za gospodarski promet, za nadaljevanje svetovnih trgovinskih zvez, ki naj rabijo povzdigi nemške industrije in narodnega bgaštvo. Tako s pač napoveduje z nemške strani.

Veliki narodi: Angleži, Amerikanci, Zedinjeni državi, Rusi so si razdelili zemljo med seboj, da za druge komaj ostaja prostora na solncu; sedaj se tudi Japonci oglašajo v Aziji, da bi pomalem vsvo vzročino, pozneje pa tudi ostalo Azijo, posredno ali neposredno, spravila pod svojo oblast.

Težnja srednjeevropskih držav, da bi si tudi izkrcile pot za svobodno gibanje in da bi našle duška na prostoru, kjer so od vseh strani objete in stisnjene, jih je spravljala v vedno večje nasprotje z velikimi nadvladujočimi evropskimi državami. Prihajalo je do razprtij v raznih področjih in ob raznih prilikah. Dosti je, da omenjamo med drugimi samo razne faze balkanskih vojen in dogodke po njih, dokler ni končno prišlo do sedanje svetovne vojne. In ta vojna je v resnici velika gospodarska vojna, dasiravno se vrši boj v posameznih področjih pod narodnostnim naslovom. Rusija se bojuje zaradi Dardanel in odprtega pota skozi nje na svetovna morja in smatra, da jej je v to svrhu treba nespornega gospodstva na Balkanu. Angleška se vojuje, da si ohrani svojo neomejeno gospodstvo na svetovnih morjih, vojuje se Nemčija, da si izkrci pot za svobodno gibanje na morju in za svobodno trgovinske zveze na vzhodu, kamor so jo že za križarskih vojen vodile zemljepisne razmere.

Naša monarhija se bori za svoj in svojih narodov obstanek, da bi v trenju med tolikimi nasprotnimi silami ne bila tudi sama strta obnem žnjimi. Samo Francoska in Srbija se vojuje za narodnostne smote, obe v službi tujih narodov, brez vsakega jamstva, brez vsake nade, da bi se jima poplačala kri.

Nemčija bi svoje velike svetovne vojne ne bila niti mogla začeti, niti izvesti brez pomoči habsburške monarhije; brez nje tudi ne bo mogla spravljati sadov svoje zmage, ostati mora združena žnjo. In tako torej sila razmer ustvarja novo zgodovinsko tvorbo: veliko in močno narodnogospodarsko skupino, ki bo dovolj močna, da bo mogla v veliki svetovni konkurenci uspešno tekmovali z drugimi močnimi svetovnimi činitelji.

Ne zamerjamo Nemcu, ki nam je v svojem predavanju odprl te vidike, kjer prikazuje vprašanje svetovne trgovine kot čisto nemško vprašanje, v katerem so zainteresirani Nemci iz rajha in habsburške monarhije in je samo tako mimogrede omenjal tudi »Ogrce«.

Vsak človek se poraja kot človek, to

da raste in se razvija kot Nemec, Anglež, Rus, Madžar, Hrvat itd. in tako dobiva okvir, v katerem se giblje vse njegovo mišljenje in čutenje. Pridržujemo si pa pravico, da kritično pretrremo v njegovem predavanju razvite misli in načrte in da s svojega stališča razmotrivamo, kaj bi moglo biti za nas koristno in kaj škodljivo.

Velja, kar pravi Damaschke, da Nemčija ne misli graditi svoje svetovne gospodarske moči s podvrgavanjem, kakor Rusi in Angleži, temveč z organiziranjem. To bi moglo biti zelo koristno, ako bi pri tem organiziranju aktivno in svobodno sodelovali vsi oni elementi, ki bi naj bili sodeložniki v tej organizaciji in če bi pri tem njihovi narodni in narodnogospodarski interesi ne prihajali v nasprotje z interesi drugih. Mogla bi pa ta organizacija postati škodljiva in nevzdržna, ako si vzame za smoter »pénétration pacifique«, mirno, preračunano prežemanje nemških narodov s tujim duhom, na škodo samosvojega narodnega življenja in razvoja.

Vprašanja, ki nadvladujejo v svetovnem razvoju, se menjajo: najprej je vladalo in odločevalo versko vprašanje, potem je prišlo na vrsto narodnostno, sedaj se pa poriva v prvo vrsto socijalno in narodnogospodarsko vprašanje. Narodnostno vprašanje se tako poriva nekoliko v ozadje, izgubljaja agresivni in imperijalistični značaj. Toda kakor ima verski motiv v moralnem življenju, tako ima tudi narodnostni interes tudi še nadalje svojo važnost kot duševni nagibalec in odločilen činitelj v narodnem življenju, posebno po svojih demokratiških tendencah.

Prosvetni napredek je conditio sine qua non za narodni obstanek. Prosvetni razvoj pa se more pospeševati edino le na podlagi narodnega jezika in individualnih narodnih posebnosti. Po gospodovanju tujega elementa v kakem narodu, se raznarodujejo njegovi višji sloji, se raznaroduje znaten del njegove inteligence. V inteligenci začenja primanjkovati srca in skrbi za širše narodne sloje in odpira se prepad, ki je poguba za narod, kakor je dokazal to H. Th. Buckle za Rusijo, kjer med narodno inteligenco in širokimi sloji naroda zija globok prepad. Mimogrede bodi povedano, — tak prepad je tudi že pri nas

Pripomnili smo to, da pokažemo naloge, ki jo mora nacionalizem vršiti tudi še nadalje.

Nemčija je, kakor smo že rekli, za stvarjanje svojih velikih svetovnih načrtov vezana na tesno zvezo s habsburško monarhijo. V njenem interesu je, da ostane naša monarhija močna. Močna pa mora biti samo tedaj, če so zadovoljne v njej vse dežele in zadovoljni vsi njeni narodi. Zadovoljni pa bodo samo tedaj, če bodo mogli v okviru te monarhije nemoteno in intenzivno delovati za dosego svojih narodnopolitičnih in gospodarskih smotrov. Niti za trenutke se ne bo smelo izpustiti iz vida dejstvo, da habsburška monarhija ni narodnostno enotna država in da imajo v njej vsi narodi in vse dežele enako pravico do obstanka in razvoja, da tu ne sme biti narodnih hegemonij in helotstva. Najboljši primer vsemu podaja organizacija nemškega cesarstva samega.

Gospodarsko življenje mora dovajati do tekmovalja in v takem tekmovalju splošna skupnost ne sme delati v prilog enemu na račun drugih.

Po zemljepisnem položaju in po političnih razmerah je hrvatski narod doletelo mesto v tej ogromni narodnogospodarski skupini, ki naj bi se organizirala po vojni. Hrvatski narod je po zakonskem sestavu in po svojih tradicijah z dušo in srcem navezan na habsburško monarhijo. V tej monarhiji mora najti vse pogoje za svoj obstanek in napredek, v njej mora najti moči, da se vzdrži v velikem mednarodnem gospodarskem tekmovalju, ki se pripravlja, in nič ga ne sme v njem ovirati na njegovo škodo.

V takih tekmovaljih se morejo vzdržati samo večje skupine; male in razkosane skupine propadejo. Zato je prva in najnujnejša potreba združenje hrvatskih dežela, ki bodo po identičnosti narodnih, gospodarskih in kulturnih potreb tvorile čvrsto zvezano, močno, za življenje sposobno politično in gospodarsko skupino. V tej skupini mora imeti hrvatski narod kar največje pravo samoodločevanja; za vplive od zunaj mora biti prostora kar najmanjše. Tudi v skupnih stvarih monarhije morajo imeti njegovi zastopniki odločilno besedo, tako da se ne bo nič ukrepalo za nas brez nas, nič, kar bi nam škodovalo in nasprotovlo ničim interesom.

To mora biti prvi člen narodne veroizpovedi od Donave — Drave do Ljuna — Kotora, od Zemuna do Soče, ki ga mora

odločno in iz vse duše izpovedati vsakdo, ki živi v teh deželah, brez razlike, pa naj je katolik, pravoslaven, mohamedanec ali žid. Tako razkosani, kakor smo sedaj, se ne moremo vzdržati v mednarodni tekmi, propademo vsi!

To zedinjene hrvatskih dežela zahteva tudi velik interes monarhije. Hrvatski narod je njena moč na jugu. Politično, gospodarsko in kulturno močna Hrvatska bi imela veliko privlačno moč napram sosednim deželam in narodom na Balkanu.

Seveda pa ne dosežemo svojega smotra, ako se predvsem sami pošteno ne oprinemo dela za povzdigo naše narodne moči. Pri nas se je v vseh panogah narodnega življenja ugnedila mrtva šablona, ni prave duše, ni navdušenega zanimanja, ni požrtvovalnosti za velike narodne cilje. Mi pričakujemo vsega od zunanjih činiteljev.

Nasproti temu se pa z druge strani pojavljajo anarhistične struje. Eno in drugo je treba iztrebiti brez usmiljenja. Skupno naše javno in zasebno življenje se mora postaviti na nove, solidne temelje.

Hoteli bi naš narod dovesti tako daleč — pravi Damaschke — da bi v narodu ne bilo več mlačnežev in lenuhov. . . .

V narodu se je doslej vkljub vsem nasprotstvom ohranilo zdravo jedro, kar je pokazalo hrvatsko vojaštvo na bojnih poljanah. Rodila je v njem sveto navdušenje in brezprimerno požrtvovalnost zavest o dolžnosti napram kralju in monarhiji in pa sveta hrvatska zastava. Moč mu je dajala krepka vojaška vzgoja, ki bi v svoji plemenitejši bistvenosti morala rabiti zavzrovese našo vzgoji. Dala mu je moč do vseh podrobnosti izvedena vojaška organizacija in disciplina, v čemer bi moralo najti zgled vse naše javno življenje.

Ko se vrnejo naši junaški vojski s krvavih bojišč, bodo imeli pravico, da nas bodo vprašali: kaj ste pa vi delali doma v tem času, kako ste se pripravljali, da ohranite in povzdignete ono, za kar smo mi tvegali svoje in svojih rodbin življenje, kar smo odkupili s svojo srčno krvjo? Pa jih bo med nami, ki jim bodo mogli pripovedovati, kako so se oni in njihove žene zabavali po javnih lokalih, kako so njihove žene študirale najnovejše in najdražje mode, ali kako so uganjali patrijotično špekulacijo na račun svojih sorojakov, na račun ubogih rodbin naših vojakov na bojišču, da bi v težkih časih kar najbolj povišali cene živežn, da siromakom še bolj oteže njihovo itak težko življenje.

Po vojni bo morala biti prva naša skrb, da se z našo lastno močjo povzdignemo gospodarski, da široke sloje našega naroda, zlasti naš kmetijski stan povzdignemo gospodarski na kar najvišjo stopnjo.

Naši sinovi in naši bratje prelivajo kri in poginjajo na bojišču; to se jim mora poplačati. »Dolg naše hvaležnosti« — pravi Damaschke v svojem predavanju — »ni plačan z nekoliko markami ali kronami, temveč kos domovine naj dobe Zve za nemških zemljišnih reformatorjev je začela boj domovanjsko pravo, ki naj vsakemu vojaku in njegovi vdovi zagotovi domovanjsko grudo, ki se ne more niti zastaviti niti izgu iti, domovanjsko grudo, na kateri bo njegova deca rasla z rava na telesu in duši v sramožljivosti in pravstvesti, m. č. in čutu, da ta domovina daje za vsako pošteno delo i ošter kruh in domaco grudo, in da bo sposobna za izpolnjevanje največjih nalog, ki jih mora naložiti ta svetovna vo na.«

Ko pretresavamo večja vprašanja našega javnega življenja, se vedno nahajamo pred vprašanjem: Kaj pa pravi k temu naš n. godbeni odnosaj (z Ogrs o)? Nočemo se tu baviti s tem vprašanjem. Rekli pa smo že dostkrat, da se morajo zadovoljiti naše narodne težnje na nagradbenem temelju, ako bo na obeh straneh liberalnega in pravičnega mišljenja. Tu naj se dotaknemo le onega, ko se nam z ogrske strani menjajo časi Zrinjskih. Ne bojimo se, da bi nas kdo desavuiral, ako pravimo, da ni nikogar na Hrvatskem, ki bi se ne zadovoljil s tem, da bi se naša zveza z Ogrsko postavila na one podlage, na katerih je bila za časa Zrinjskih.

Pridejo pač take razmere, da bo Ogrska imela morda več razloga, da si bo želela zveze s Hrvatsko na tako zanesljivi in solidni podlagi, kakor mi.

Taka hrvatsko-ogrška zveza bi bila močna in nezlomljiva politična in gospodarska skupina, ki bi dala predvsem habsburški monarhiji in potem pa onemu velikemu okviru, od Hamburga do Bagdada in od ustja Visle pa do Nila trdno, nerazrušno jedro.

Blagor i nam i njim, ako bodo na Ogrskem mogli in hoteli to razumeti pravočasno.

Tako članek v „Hrvatski Obrani.“ Mislimo, da smo ustregli našim čitateljem, ko smo jim podali to veleznanični, značilni izraz hrvatskega mnenja o naši skupni bodočnosti.

Sežiganje mrtvecev v vojni.

Ogroževanje zdravstvenih razmer, izhajajoče z bojišč, ne ostaja vedno omejeno na bojišča. O tem dejstvu nas poučuje na primer rusnica, da so po sedanjski bitki opazovali razsežno uničenje rib v Belgiji, kar so povzročile neštevilne mrtvine konj, ki so plavale po reki Mozi in razširjale po njej strupeno gnilobo. Ruski odposlanec knez Orlov, ki je iz študijskih vzrokov posetil sedansko pokrajino, navaja v svojem poročilu od 12. majnika 1. 1871. tudi epidemijo iz azijske Rusije, ki so jo raznesli roji mirjad kobilic in drugih žuželk z vseh bojišč sosedne Perzije.

Vsaka armada se gotovo zelo dobro zaveda, da mora biti ena njenih prvih skrbi, da se prepreči prenos nalezljivih bolezni na bojišča. Službeni predpisi, kakor vojni zdravstveni red itd. vsebujejo odredbe in navodila, kako je treba odstraniti in napraviti neškodljiva mrtva trupla ljudi in konj in raznih odpadkov. Ali je to vse moč v današnjih tako velikanskih armadah in ob ogromnih žrtvah modernih bitk, je pač veliko vprašanje.

Pri vsem tem pa ostaja najvažnejše vprašanje, kako naj se ravna s padlimi. Kakor so narodi sami različni, tako različni je tudi pri njih način pogreba. Kdor je posetil draždansko razstavo leta 1911., se še spominja »stolpa molka«, zgradbe za mrtvece, kamor polagajo Parzi svoje mrtvice, namreč pod milim nebom, da bi ptiči kot nebeški seli tudi mrtve ostanke odnesli bliže domovine. Kdor je zasledoval rusko-japonsko vojno, mu je znana navada, da se padlim vojakom nabožnega japonskega naroda odreže jabolko in nekaj las, da jih pošljejo v domovino.

Za kulturne narode sta sedaj dve možnosti: pokop, sežig ali pa spojitve obeh načinov. V velikih bitkah z velikanskimi izgubami, pri obleganjih, ob težavnem in neprimernem ozemlju, kjer bi bilo pokopavanje mrtvecev tako oteženo, da ne bi se časa in moči, ki bi jih bilo treba za to, izgubljalo v daleč preveliki meri, se ne more niti pomisliti na pokopavanje mrtvecev. Ni še pozabljeno, da so v Metz in v okolici, posebno tam, kjer je tabornja Bazainova armada v nemško-francoski vojni, vladale pravcate kužne razmere. V starih vojnih poročilih se more čitati, kako so nahajali mrtva orjaška trupla napol zakopana v gnojiščih, in nič manj niso znana dejstva, ki so jih leta 1870. ugotovili po nalogu nemške vlade okrajni policijski komisariji, da je bilo po bitki 16. avgusta samo v okraju Gorze le deloma pokritih z zemljo 14.000 vojaških trupel, vsega skupaj na vsem bojišču pa gotovo do 30.000. V nekaterih okrajih se ni mogla zajemati voda iz prav nobenega vodnjaka in umrljivost je silno rastla.

Te številke in ta dejstva pač ne govorijo za to, da bi bilo pokopavanje edini način pogreba. Dodati pa je treba k temu še gospodarski vzrok. Če je namreč po večjih bitkah svet pokrit s številnimi posameznimi ali skupnimi grobovi, pomenja to za prebivalstvo, ki je itak že dovolj udarjeno po vojnih neprikladih, veliko nadlogo za leta in desetletja. Grobovi morajo ostati nedotaknjeni in lastnik ne more obdelovati svoje zemlje, kakor bi jo hotel. In vendar morajo ljudje obdelovati svojo zemljo, ako nočejo poginiti, ali pa se izseliti drugam.

Ostaja torej še sežiganje trupel. Običaj starega veka, sežiganja mrtvecev pri Grkih in Trojancih, grmade Gotov, smrtna ladja Vikingov in nordijskih junakov, vse to je znano vsakemu izobražencu in ne treba o tem govoriti več. Iz vojne zgodovine pa so nekoliko manj znani nekateri dogodki kakor na pr. na Španskem pri Tarragoni, kjer so od 18. majnika pa do 30. junija sežgali 6000 do 6500 padlih, ali na Ruskem, kjer so po Napoleonovem umiku sežgali mrtva trupla padlih Francozov. Po bitki pri Parizu 30. marca 1. 1814. so zaradi naenkrat nastale vročine odpravili vse mrtvice v Montfaucon in so jih tamkaj sežgali na železnih in kamenitih raznih. Bilo jih je 4000. Leta 1892. je izvedel general Dodds v Dohomeji sistematično sežiganje mrtvecev z vso energijo.

Sežiganje mrtvecev v vojni je dovoljeno v raznih kulturnih državah: v Nemčiji kot izjema, na Japonskem pa je obligatorično. Kakor je umljivo, se je tehnika sežiganja mrtvecev lotila tudi vprašanja zgradbe vojnih peči za sežiganje mrtvecev. Protopis za to predstavlja Siemensova peč, ki obstoji iz lame za ogenj, razna iz železnih palic in na njem naloženega kamena, ki se v eni uri segreje, da žari. Razširjeni zrak pa tudi umili popolnoma vse sestavine trupla, ki morejo zgoreti.

Japonska in Zedinjene države Ameriške.

Brzojav nam je pred nekoliko dnevi prinesel vest, po kateri je sklepati, da ugetnejo pogajanja med Japonsko in Kitajsko dovesti do mirne poravnave tega spora. Ena glavnih spornih točk, oziroma zahtev Japonske je, da se najemniška pogodba za območje na polotoku Liangtau, ki vsebuje dve strateški, gospodarsko in trgovsko veleznanični točki — Port-Artur in Dalini — podaljša za 99 let. Večrajšnja vest pravi, da je Kitajska sprejela to zahtevo Japonske. Potemtakem ostane ta poslednja za tako dolgo dobo v uživanju teh dveh v stratežnem, gospodar-

skem in trgovskem pogledu veleznaničnih točk, kar pomenja: ne supremacijo na Daljnem Vzhodu.

Ako pride do tega sporazumjenja, bodo imele Zedinjene države največji razlog za vzdrževanje, kajti ojači se njih najvernejši konkurent v daljni Aziji in specijelno v Kitaju. Amerikanska industrija, ki je Kitajska država največje tržišče, dobi hudo konkurenco v aglini, žilavi in mogočno napredujoči Japonski. Vrh tega je velik del koncesij rudarskih, železniških in drugih podjetij v rokah amerikalanskega kapitala, ki je potemtakem v Kitaju najdobičkanosnejši, sijajno naložen. Kitaj je bil doslej za Ameriko prava molzna krava.

Ni čuda torej, da se Amerika boji japonske konkurence v Kitaju in jo je akcija Japonske z vseni njenimi zahtevami silno vznemirila. To pa tembolj, ker je geografski položaj Japonske napram Kitaju tak, da nobena konkurenca, bilo katerekoli evropske države, ne more biti tako nevarna amerikalanski trgovini in industriji, kakor ravno japonska. Japonska ima Kitaj takorekoč pred nosom. Hitro more metati svoje industrijske izdelke — tudi na tem polju je Japonska najmlajši in najokretniji učenec Evrope — in hitro more izkoristiti naravna bogastva Kitaja. Če k tej teritorialni bližini pristevamo še izredno delavnost japonskega delavca na eni, a njegove male življenske potrebe na drugi strani, in če uvažujemo iz teh dveh svojstev Japonske izhajajoče dejstvo, da je japonska produkcija tako cenena, kakor ona Amerike ne more nikdar biti: potem imamo pred seboj vse glavne momente, ki govorijo, da se Amerika opravično boji japonske konkurence. In jasno nam je, zakaj so se Zedinjene države, čim je začelo sedanje japonsko gibanje proti Kitajski, hitro oglašile s svojim protestom proti temu, da bi ta poslednja zadobila tako politično in gospodarsko polnomočje v Kitaju.

Že danes se more napovedovati z vso gotovostjo, da mora priti prej ali slej do velikega spopada med Zedinjenimi državami in Japonsko. Pa je še drugega velikega razloga za to. In ta je v Tihem oceanu. Tu ima Amerika svoje kolonije. So to Havajski in Filipinski otoki. Te poslednje so Zedinjene države odvzele Španci v znani vojni leta 1897. In te kolonije so na eni strani za Ameriko prehodne točke na kitajski trg, na drugi strani pa imajo vse polno japonskih naseljencev. Narodno-gospodarski in momentni narodne propagande delujejo torej tu na prihodnji spopad med Japonsko in Zedinjenimi državami. Izlasti pridobitev Filipinov, ki leže jugovzhodno od Kitaja, bi bila neizmerne važnosti za Japonsko. Razumeli bomo torej veliko razdraženost v Ameriki, čim je Japonska začela stezati roko v Kitaj, ali točneje rečeno: da bi bila iztisnila iz vzhodne Azije vsako konkurenco, v prvi vrsti pa severoameriško. Velika napetost med Japonsko in Zedinjenimi državami je prav iste naravi, kakor je ona med Anglijo in Nemčijo, in krvava vojna med prvima, bo v resnici gospodarska vojna, kakor je sedaj gigantski boj med Nemčijo in Anglijo.

Slučje iz vojne.

Poroke med nemškimi civilnimi ujetniki in Angležinjam. Kakor se javlja iz Londona, se je vršila pred kratkim v Southernu poroka štirih nemških civilnih ujetnikov s štirimi anglejskimi deklicami. Po poroki so novoporočenci zajtrkovali v neki restavraciji. Po izvršeni poslovitvi so se poročenci zopet vrnili v ujetništvo.

Rusi in Nemci proti skupnemu sovražniku. Neki ruski vojak piše: Zašel sem bil v gozd. Tam sem srečal nekega nemškega vojaka, ki se je tudi izgubil. Dogovorila sva se, da skupno poiščeva pot iz šume. Hodila sva dolgo, več kilometrov ne da bi bila našla pravo pot. Legla sva pod neko drevo — ker se je bilo že zmrčilo — da se nekoliko odpočijeva. Puskalo sva držala v roki, ali nista imela nene kroglice. Ker sem bil izmučen, sem kmalu zadremal, ali poprej, nego sem trdo zaspa, sem čul v bližini neki šum. Skočil sem pokonci. Nemec poleg mene je trdno spal in brezbrizno kakor dete. V tem trenutku sem zagledal v grmovju dve bleščeči očesi. Teh iskričih se oči je bilo potem vedno več. Ni bilo nikakega dvoma: bili so volkovi! Vzbudil sem Nemca in ga opozoril na nevarnost, ki nama preti, ali — kakor rečeno — oba sva bila brez municije. Volkovi so v polkrogu kazali zobe, ali niso si upali, naju napasti. Eden največjih se je priplazil blizu naju. Gobec je imel odprt in iz njega mu je visel dolg jezik. — »Sedaj, ali nikoli!« — sem si mislil, skočil k njemu in ga prebol z bajonetom. Silno je zatulil, se zgrudil, potem zopet vstal in se odvrlel k svojim volčjim tovarišem. Sedaj pa je ves trup navalil na naju. Udarjal sem po volkovih z bajonetom in kopitom, kamor sem zadel. Tudi Nemec je pošteno udarjal z bajonetom. Slednjič so se volkovi umaknili, ali so še vedno režali na naju iz daljave kakih 10 korakov. Nemec mi je pokazal svojo roko, ki je krvavela. Obvezal

sem mu rano s svojim žepnim robcem, ali nisem odvrnil pogleda od volkov. Tako sva prebedela vso noč. Volkovi, ki očitno niso bili lačni, niso več navalivali na naju. Pred zoro so neopaženo izginili. Dve uri pozneje sem s svojim nemškim tovarišem našel pravo pot. Moja pot je vodila na desno, njegova na levo. Molče sva si podala roko kakor najboljša prijatelja. V oči so nama prišle solze, ko sva se poslovila.

Težave s krušnimi nakaznicami. Berolinski »Tag« piše v svoji zabavni prilogi, namenjeni ženstvu: Da bi mogle krušne nakaznice postati povod za spore s služabništvom, nam priča cela vrsta dopisov, ki jih dobivamo iz kroga naših bralcev. Tako hoče neka bralka izvedeti od nas, ali ima predstojnik domačega gospodarstva tudi pravico, da sme v polni meri razpazovati z nakaznicami podrejenega mu služabništva. Če dobiva služkinja od gospodarja vso oskrbo, je pač samoposebni umevno, da mora dobivati od svojega delodajalca tudi svoj del kruha. Druga bralka zopet meni, da je utemeljen dvom, ali naj ne dobi služabna oseba svoje lastne krušne nakaznice. Zopet druga gospodinja nas prosi za svet, ali sme zahtevati od pomožnih delavk v gospodinjstvu, kakor od perice in likarice, ki dobivajo vso hrano, da bi prinesli s seboj svoje lastne krušne nakaznice. Vsa ta vprašanja še čakajo uradne rešitve, toda vključ temu smemo pričakovati, da zaradi razdeljevanja kruha ne nastanejo spori med gospodarji in služabništvom. Njih vzajemni patrijarhalni odnosi slone pač na polnem zaupanju in je torej mogoče pričakovati z vso gotovostjo, da bodo gospodinjke, če jim bo le mogoče, dajale služkinjam še večje kose kruha, nego jim gredo, gotovo pa jih ne bodo goljufale.

Razne politične vesti.

Ujeti oficirji na Angleškem. Izjave nevarnih opazovalcev o razmeroma jako dobrem postopanju z ujetimi nemškimi oficirji na Angleškem, so vzbudile pri narodnih šovinistih precejšnje nezadovoljstvo. Po poročilu angleške vlade je stala nastanitev v Domingtonu Hallu interniranih nemških oficirjev 13.000 funtov šterlingov (312.000 K); pohištvo samo je stalo 4000 funtov (96.000 K). Radi višine let številk je znani konservativni lord Charles Beresford že interpeliral vladu v spodnji zbornici in zahteval vd vlade, da na vsak način reducira izdatke za negovanje nemških ujetnikov.

Slovani v avstrijski vojski. »Moravska Orlice« je priobčila splošen statističen pregled odstotkov poedinih narodnosti v vsej avstro-ogrski vojski: 52 odstotkov Slovanov, Nemcev in Madžarov skupno 42, Rumunov in Italijanov 6. V vojni mornarici Slovanov 56 odstotkov, Italijanov 27, Nemcev 10, Madžarov 7. V vojski je 3 odstotke Slovencev, 7 Hrvatov (in Srbov) in 1 Italijanov.

Ali ostane Italija nevtralna? Dr. Hans Barth je napisal v »Berliner Tageblattu« ta-le članek o ciljih Italije: Vojna stranka sestoji v italijanskem parlamentu iz 25 revizionistiških socializmov, z Bisolattijem na čelu, 7 nacionalistov, 40 radikalcev in par tucatov republikancev in ljudi iz drugih strank, ki bi hoteli vojno, ne zato, ker je neizogibna, ampak radi vojne same — torej kakih 100 glav. Vzlic temu ne smemo živeti v zmoti, da bi Italija ostala nevtralna brezpogojno in za vsako ceno! Ne more se tajiti, da je pri vseh politikih, celo tudi pri najmirnejših, pak tudi pri tistih, ki so pripadali ali se pripadajo prijateljem trovezve, utrjeno prepričanje, da Italija ne sme iziti brez pridobitve iz sedanjih dogodkov! Pa tudi odbor za »zaščito narodnih interesov«, ki je stvarno prijazen Nemcem, zahteva, da Italija, ki po proglašenju nevtralnosti, »ni z nikakim čustvom sentimentalnosti« vezana ne na desno, ne na levo, gre le za svojimi interesi ter mora brez vsakega obzira prijeti za meč, da iz tega kaosa izvleče svojo korist.

Vsi italijanski politiki, brez razlike in izjeme, vsi Italijani od prvega in najvišjega, pa do poslednjega naperajo svoje želje povsem drugam, nego proti Nizzi, Savayenu, Tunisu in Malti. Čeprav bi bilo Italijanom lahko, da postanejo sredozemska vlast prvega reda, ali celo edina sredozemska vlast — vendar imajo njihove misli, kakor je znano, drug cili. Tradicionalni respekt pred Angleško ne bi dopustil aspiracij na Sredozemskem morju, in današnja italijanska generacija, posebno pa široke mase, stoji preveč v čaru garibaldinske romantike, prijateljstva s Francozi in mržnje proti Nemcem — preveč je ta generacija zapletena v čar besede... republika. Splošne italijanske želje so naperjene v skromnejši objekt. Velika masa in intelektualci, kakršni je Gabriele d'Annunzio, sanjajo o vsej Adriji, politične glave pa hočejo uresničiti »naravnih mej«.

Se eno dejstvo, ki kaj karakteristično ilustrira vedenje italijanske — vlade. Dunajska »Zeit« je priobčila članek o manifestacijah v Italiji, kjer je zastopala mnenje, da ni smeti previsoko ceniti tega italijanskega južnega razburjenja, ko je ve-

denje odgovornih italijanskih krogov tako mirno in premišljeno. Na ta članek je reagiral »Giornale d'Italia« in sicer na ta način, da je enostavno ponatisnil članek iz »Zeit« pod karakterističnim naslovom »Afektiran optimizem!« In »Giornale d'Italia« je glasilo — italijanske vlade!! 15.000 frankov za župana v Reimsu. Iz Berlina se poroča: Pariška akademija za moralne in politične znanosti je podelila županu v Reimsu, dr. Langketu, Audifardovo nagrado v znesku 15.000 frankov, ker je kljub silnemu obstrlejevanju vedno vztrajal na svojem mestu in docela izvršil svoje naloge in dolžnosti. Dr. Langket je o prilikah nevarnosti zbral občinske odbornike in upravne oblasti v kletih mestne hiše in jih bodril v izpolnjevanju patriotičnih dolžnosti.

Domače vesti.

O ranjenih, odnosno bolnih vojakihi. V pomožno bolnišnico v zavodu »Avstro-amerikane« so bili sprejeti Mihael Popp od 52. pešpolka Kristijan Furlan od 5. domobranskega pešpolka, Josip Besednjak od 97. pešpolka, Vincenc Baumgartner od provianta, Henrik Zilla od obmejne straže ter črnovojniki Ivan Apollonio, Ivan Millock, Just Daris, Ivan Zupancec, Elija Pejetkovič, Peter Golobič, Lovrenc Šminkovec, Robert Langhold, Josip Mizerit, Anton Kocjančič in Josip Mulchi. Odpuščeni so pa bili iz te pomožne bolnišnice Josip Ludvig od 87. pešpolka, Karel Slezak od 4. bosansko-hercegovega pešpolka, Meho Bečarič od 25. domobranskega pešpolka, Mihael Kovač od provianta, Miho Putak od 53. pešpolka, Stefan Haynovič od 53. pešpolka, Tomaž Dokuš od 25. honvedskega pešpolka, Karel Burič od 19. pešpolka, Josip Rusjan od provianta, Simon Suszko od 30. pešpolka, Jovo Dmitrovič od 27. pešpolka, Marin Menis od 37. domobranskega pešpolka, Josip Padjen od 79. pešpolka, Fran Jordan od 16. pešpolka, Peter Marinovič od 4. bosansko-hercegovega pešpolka, Elija Miškovič od 19. honvedskega pešpolka ter črnovojniki Anton Richon, Karel Vidmar, Ivan Babič, Nikolaj Šurec in Anton Vouk.

Obsojeni obrekovalci. Pred deželno sodnijo v Zadru se je nedavno vršila razprava proti šestorici kmetov iz Zemunika radi falzifikacije in nagovarjanja na krivo pričanje na škodo nekega Gljivića. Ta je bil takoj aretiran in je predsedal štiri mesece v preiskovalnem zaporu. Na razpravi proti Gljiviću pred vojnim sodiščem se je izkazalo, da gre tu zgolj za obrekovalca. Gljivić je bil seveda oproščen. Vojno sodišče je na to odstopilo spise civilnemu sodišču in to je uvedlo preiskavo proti obrekovalcem, ki je dovelo tudi do razprave. Vsi obtoženci so bili obsojeni in sicer je sodišče prisodilo: enemu leto dni ječe, dvema pet mesecev, a dvema po dva meseca. K tej obsodbi pripominja »Hrvat« trpko a zaslužno: Da so se gospodje sodniki držali Danteja in njegove razdelitve pekla, bi bila doletela to šestorico še vse drugačna kazen za njihovo »plemenito« delo, ki se je na žalost, kakor epidemija pojavilo v teh kritičnih časih. Dokler bo takih: nesrečna nam — domovina!

JOSIP STRUCKEL

Trst, vogal ul. Nuova-S. Caterina

Nov prihod volnenega blaga za moške, in ženske, zeir, batist in perljiva svila za žopice. — Svilena in okrasni zadnje novosti, velik izbor izgotovljenega perila in na metre, spodnje srajce moderci. Vezanine in drobnarije, preproge, zavese, trižj po izjemno nizkih cenah.

Prva tržaška tovarna
brusnih kamnov, smirka
in „corundum“
G. Pilotti-Trst
Pisarna: Riva Pescatori 14, Tel. 15-25

ZALOGA POHIŠTVA

Giacomo Macerata

se je preselila

v ulico San Giovanni štv. 7.

Velika izbira svetlega in temnega pohištva PO
NAJZMERNEJŠIH CENAH.

Samo v ulici San Giovanni šte. 7. — POSTREŽBA TOCNA.

Dr. PEČNIK

Dr. PETSCHNIGG

TRST, VIA S. CATERINA ŠTEV. 1.
Zdravnik za notranje (splošne) bolezni
8—9 in 2—3 in specializist za kožne in
vodne (spolne) bolezni: 11½—1 in 7—7½

IVAN SIMONIĆ Trst
ulica Belvedere 49
: TRGOVINA USNJA :
vseh vrst, črnil in barv
nih ter nadplavov z izlo-
valnicno zgornjih čevljev.
Velika izbira potrebščin
za čevljarje in sedenje.
Specializist: pedipet-
!!! nik „PALMA“ !!!

Latna primorška tovarna
dvočelov, »TRITON«
Gorica, Tržaška ul. 28
prej pivovarna Gorjup,
Zaloga dvočelov, živahnih
in svetlih steklenic, gra-
mofonov, orkestron, itd.
F. BATJEL
Gorica, Stolina ul. 2-4
Plačaje se na obroke,
Ceniki franko.

D. KORSANO
Specializist za silistične in kožne bolezni
ima svoj ambulatorij
v Trstu, v ul. S. Lazzaro št. 17, I.
(Palszo Diana)
Za cerkvijo Sv. Antona novega.
Sprejema od 12. do 1. in od 6. do 7. pop.
Zenske od 5. do 6. popoldne.

Dnevnik „Edinost“ v Trstu

je izdal in založil naslednje knjige:

1. »VOHUNA«, Spisal I. F. Cooper. — Cena K 1.60.
2. »TRI POVESTI GROFA LEVA TOLSTEGA«. — Cena 80 vin.
3. »KAZAKI«, Spisal L. N. Tolstoj. Poslovenil Josip Knačič. — Cena K 1.60.
4. »PRVA LJUBEZEN«, Spisal I. Sjergiev-Turgenev. Poslovenil dr. Gustav Gregorin. — Cena 1 K.
5. »POLJUB«, Povest iz gorskega življenja češkega ljudstva. Spisala Karolina Světa. Poslovenil F. P. — Cena 80 vin.
6. »BESEDA O SLOVANSKEM OBREDNEM JEZIKU PRI KATOL. JUGO-SLOVANI«. (Malo odgovora na škofa Nagla poslovno pastirsko pismo v pouk slov. ljudstvu.) — Cena 80 vin.
7. »IGRALEC«. Roman iz spominov mladosti. Ruski spisal F. M. Dostojevskij. Poslovenil R. K. — Cena K 1.60.
8. »JURKICA AGICEVA«. Spisal Ksaver Sander-Gjalski. Prevel F. Orel. Cena K 2.—.
9. »UDOVICA«. Povest iz 18. stoletja. Napisal I. E. Tomić Poslovenil Stefan Klavž. Cena K 1.60.
10. »JUG«. Historičen roman. Spisal Prokop Chocholoušek. Poslovenil H. V. Cena K 3.—.
11. »VITEZ IZ RDEČE HISE«. (Le Chevalier de Maisin rouge.) Roman iz časov francoske revolucije. Spisal Aleks. Dumas star. Prevel Ferdo Perhavec. — Cena K 2.50.

Oglase, poslana, osmrtnice in vsa naznani-
la je pošiljati »Insertnemu oddelku«
»Edinosti«, Trst, ulica Sv. Petriška št. 20

UMETNI ZOBJE

PLOMBIRANJE ZOBOV.
IZDIRANJE ZOBOV
: BREZ BOLEČINE :

Dr. J. ČERMÁK V. TUSCHER

ZOBOZDRAV. TRST KONC. ZOBN. TEHNIK
ULICA CASERMA, 13 II. nad.

„Tržaška posojilnica in hranilnica“

POSOJILA DAJE

za vknjižbo 5 1/2 %
na menice po 6 %
na zastave in amortizacijo za daljšo dobo po dogovoru.
ESKONTUJE TRGOVSKE MENICE.

HRANILNE VLOGE

sprejema od vsakega, če tudi ni ud in jih obreštuje po
4 1/2 %
Večje stalne vloge in vloge na tek. račun po dogovoru.
Razni davki plačuje uradno. Vloge se lahko po eno bronco. — ODDAJA
BORACE NASTRANILNICE (HRANILNE PUŠICE).

Poštno hranilnični račun 16.004.
ima varnostno celico (safe deposits) za shranbo vredno-
nih listin, dokumentov in raznih drugih vrednot, popolnoma
varno proti ulomu in požaru, urej-no po najnovejšem načinu
ter jo oddaja strankam v najem po najnižjih cenah.
STANJE VLOG NAD 10 MILIJONOV KRON.
Dnevna vira: od 9 do 12 dopold. in od 3 do 5 popold. Izplačuje se vsak dan obredni obrok.